רומניה הקטנה

כ־800 יוצאי רומניה מכל רחבי הארץ קרעו את רחבת הריקודים במלונות ליאונרדו בטבריה בסוף השבוע במסגרת פסטיבל הרומניאדה המסורתי ■ הגיל הממוצע נע סביב ה־70, המוסיקה עממית והקבב היה, איך לא, רומני ■ כתבת 'ידיעות טבריה' (מרוקאית דווקא) הייתה שם וניסתה להבין על מה החגיגה

אתי דור־נחום // צילומים: וידאו ברק

"אנחנו מאוד מחוברים לתרבות הרומנית. יש לנו כמה מקלטי טלוויזיה בבית, אחד מהם קבוע על הערוץ הרומני. אני כל יום

רחבת הריקודים במלונות ליאונרדו בטבריה רעשה ורעדה. מאות אנשים, רובם ככולם מבוגרים, רקדו בהתלהבות לצלילי מוסיקה עממית רומנית. הם הגיעו מכל רחבי הארץ לפסטיבל הרומניאדה המסורתי, שנערך בעיר בסוף השבוע האחרון. הגיל הממוצע נע סביב ה־70, המוסיקה עממית והקבב היה, איך לא, רומני.

שמלה שחורה ארוכה עלתה לבמה הזמרת הרומנייה אלינה מהצמר 'דו אליסס' ופצחה בפזמון העברי הנושן 'הבה נגילה'. כשהצלילים

כל הלהקות הטובות באו מרומניה, גם אנחנו חייבים להיות פה", מודיעה טניה גרוס (64) שהגיעה לפסטיבל מתל אביב. "נולדתי מרומניה והגעתי לישראל כשהייתי בת 14. ההורים כבר נפטרו פה בארץ, אבל שפה זה שפה ומוסיקה זאת מוסיקה. אנחנו מאוד

מנית שוטפת. היא יודעת גם קרוא וכתוב ברומנית, אבל בבית מדברת רק עברית. "הילדים שלי נולדו בארץ", היא מנמקת.

לפתע מתחילה הופעה של ריקודים עממיים. שוורץ מנצלת את ההזדמנות

לתרבות הרומנית. יש לנו כמה מקלטי טלוויזיה בבית, אחד מהם קבוע על הערוץ הרומני. אני כל יום שומע את השירים. הגעתי ארצה לפני 44 שנים, ואני עדיין מרגיש שאני שייך לשם, לרומניה

ב

60 ומעלה, שפיזזו במרץ לצלילי המנגינה המוכרת להם עוד מימי נעוריהם. באותו רגע היה ברור שהקרח במסיבה של יוצאי רומניה נשבר, ומעכשיו העניינים צפויים רק להתחמם. הכיסאות באולם הוזזו הצדה והאולם נגדש בזוגות רוקדים וגם בחבורות שהסתדרו בשורות ארוכות.

המסיבה שהחלה את פסטיבל הרומניאדה שהתקיים בטבריה בסוף השבוע שעבר הייתה שריקת הפתיחה של הפסטיבל והעידה על אופיו: הרומנים הגיעו לעיר כדי לעשות שמח.

המלונות לאונרדו פלאזה ולאונדרו קלאב שברחוב הבנים בטבריה הוצפו ביום חמישי ב-800 מיוצאי העדה הרומנית שהגיעו מכל הארץ לפסטיבל הרומניאדה המתקיים זו השנה השביעית. הגיל הממוצע של המשתתפים היה 70 בערך, אולם הגיעו גם לא מעט בני 60 פלוס, שפקדו את הפסטיבל ואף הביאו את בן או בת הזוג ואת החבר'ה. רוב המשתתפים הם ילידי רומניה, דוברי השפה ויש להם מכנה משותף: כולם גאים להיות רומנים.

בשל הכמות הגדולה של החוגגים, הם התחלקו לשתי קבוצות. אנחנו ביקרנו במופע המרכזי שלמעשה פתח את הפסטיבל במלון לאונרדו פלאזה. אחרי שהתכברו במאכלים המסורתיים – ממליגה, קבב רומני וכרוב ממולא, שהוכנו בידיה של שפית שהובאה במיוחד עבורם – התכנסו כ- 400 משתתפים באולם 'גליל' במלון. השעה הייתה קצת אחרי שמונה וחצי בערב והמובוכה עדיין לא התפוגגה. אבל אחרי מופע של ריקודי עם והופעה של הזמרת המפורסמת דניאלה, הראו עולי רומניה לכולם שהם יודעים לעשות שמח, ועוד איך.

"אנחנו הרומנים אוהבים לשמוח, ואם חנו חייבים להיות פה", מוריעה טניה גרוס (64) שהגיעה לפסטיבל מתל אביב. "נולדתי מרומניה והגעתי לישראל כשהייתי בת 14. ההורים כבר נפטרו פה בארץ, אבל שפה זה שפה ומוסיקה זאת מוסיקה. אנחנו מאוד אוהבים מוסיקה, יש לנו הרבה דיסקים. אנחנו נוסעים לרומניה ארבע פעמים בשנה ונהנים. מה בן אדם צריך? ליהנות".

ההורה היא שלנו

בכניסה לאולם הוצב דוכן מאולתר למכירת דיסקים. אנדי (64) תושב הקריות, הוא אחד מהבולטים שבחבורה. בתחילת הערב הוא עמד ליד הדוכן, וניכר בו שהוא מכיר את כולם וכולם מכירים אותו. "הגעתי לכאן משתי סיבות", הוא מפרט. "הראשונה היא שאני אוהב את זה, והסיבה השנייה היא שבת דודה שלי היא אחת הזמרות. באתי עם אשתי ועם המון חברים. זו לא השנה הראשונה שלנו בפסטיבל. אנחנו כאן כבר שלוש פעמים. פה יוצאי רומניה מתאחדים כמו כל עדה אחרת. אני מאוד נהנה מהחבר'ה, יש פה אנשים שאנחנו פוגשים משנה לשנה".

עבור אריקה וולף (66) מנצרת עילית, מהנדסת רומניה בגמלאות, זו הפעם הראשונה ברומניאדה. "חברה שכנעה אותי לבוא" היא מספרת, "וזה מאוד מרשים. זה ממלא את הלב. מה שמיוחד ביוצאי רומניה זאת החמימות שלהם והאדיבות. זה ממש אמיתי ומהלב. הם לא צבועים". כשוולף שומעת את המוסיקה המתנגנת ברקע היא מוצפת בנוסטלגיה מתוקה. "זה מחזיר אותי אחורה", היא מגלה. "אני הגעתי ארצה בגיל 36, מאוחר יחסית. כיום אני עדיין מרגישה רומנייה וגם מתפקדת כרומנייה – במטבח, בניקיון, בלבוש – בכול. ממש נשארתי כמו אז".

גם ריקה שוורץ מקרית ביאליק שנמצאת בארץ כבר 60 שנה, מרגישה עדיין רומנייה לכל דבר. "הייתי ברומניאדה לפני שבע שנים", היא מספרת, "ואחר כך לא יצא לי להגיע. השנה החלטתי לבוא שוב. כשאני שומעת את השירים זה מזכיר לי שירים ששמעתי בבית הורי". שוורץ רוברת רומנית שוטפת. היא יודעת גם קרוא וכתוב ברומנית, אבל בבית מדברת רק עברית. "הילדים שלי נולדו בארץ", היא מנמקת.

לפתע מתחילה הופעה של ריקודים עממיים. שוורץ מנצלת את ההזדמנות להפגין ידע ולקטוף קרדיט לזכות הערה: "הריקודים בארץ מבוססים על הריקודים האלה", היא מלמדת. "בתשבצים תמיד כתוב שריקוד עם ישראלי זה 'הורה'. אבל ההורה בכלל באה מרומניה עם החלוצים ב-1882, היא לא נולדה פה. הישראלים לא יודעים את זה. כשאני פותרת את התשבץ אני מחייכת לעצמי".

עניים אך מרוצים

מגדלנה סמואל (44) מקרית חיים הגיעה ארצה לפני 14 שנים ונישאה כאן. סמואל נאמנה למולדת, ופעם בשנה היא נוסעת לבקר. "הרומנים הם עם מיוחד והאוכל שהם מכינים הוא מיוחד", היא אומרת בחיוך. לפסטיבל היא הגיעה כי כולם פה רומנים. "כאן אני מרגישה שמחה, כיף לי. זה כמו בבית ברומניה".

פאול גולדברג (75), תושב נהריה בחמישים השנים האחרונות ובעל מפעל, עלה לארץ בשנת 1964. לרומניאדה הוא הגיע בשביל ההופעות. "באתי עם אשתי בגלל שהרבה מאוד חברים שלנו פה", הוא מרווח. "חלק מהם זמרים שבאנו לשמוע אותם, ואת חלק מהם הכרתי בעבר. אני מאוד נהנה כאן. "מה שמיוחד בעדה הרומנית זה שהם חיים את היומיום, עם כל הבעיות שקיימות בעולם, אבל באים עם כל הלב לתת משהו מתוכם", מתאר גולדברג. "ככה התנהגו הרומנים עם היהודים גם בזמן הנאצים. הכומר של הרחוב שלי בבוקרשט החביא את משפחתי אצלו בבית, במרתף. שלושה חודשים גרנו בבית שלו, ואת הבן שלו הוא הכניס לגור בבית שלנו, כדי שלא יפרצו לנו את הבית. אני לא יודע מה היה עם כולם, אבל אני לא סבלתי בזמן הנאצים. פה בפסטיבל אני מרגיש בבית, זה נותן לי הרבה מאוד".

בפינת העישון המאולתרת יושב מיר'צ'ה גרינברג (61) מאשדוד, שהגיע עם

RoMania

חוגגים באווירה רומנית. ריקודי עם והופעה של הזמרת המפורסמת דניאלה

אשתו לפסטיבל השנה בפעם הראשונה. לארץ הוא עלה בגיל 16. "היה לי מאוד קשה ועברנו משבר", הוא מודה, "אבל לא התלוננו. הרומנים הם עם מאוד שמח בח־לקו, אף על פי שרובם חיים בעוני. יש להם מנהגים משלהם, הם משפחתיים ובכלל הם עם מאוד חם. אשתי טבחית במקצועה, והיא מבשלת באולם שמחות. היא הכניסה לתפריט את הקבב הרומני, מאכל שהם לא היו רגילים להכין. היום, אם היא לא עושה, זה תיכף מורגש.

"אנחנו מאוד מחוברים לתרבות הרומ־נית", הוא ממשיך לספר. "יש לנו כמה מקל־טי טלוויזיה בבית, אחד מהם קבוע על הע־רוץ הרומני. אני שומע כל יום את השירים. הגעתי ארצה לפני 44 שנים, ואני עדיין מר־גיש שאני שייך לשם, לרומניה. שורש אי אפשר לעקור". לפני כשנה וחצי נסע גרי־נברג עם ילדיו לטיול שורשים ברומניה. "דבר ראשון הלכנו לראות את המקום שבו חייתי. רציתי להראות להם איפה הסבים גדלו והתחנכו, איפה אני התחנכתי והסתו־בבתי. הם ראו ארץ מופלאה. ילדיי הם צב־רים והם מטורפים על רומניה".

כולם מחוברים

קרוב לחצות הערב עומד להסתיים. הקהל הנלהב קם על הרגליים. גם המבו־גרים שבהם מתקבצים סביב הזמרת אלינה, מבקשים לראות אותה מקרוב. הקהל רוצה חתימות ודורש להצטלם עם הצמד של 'דו אליסס', שזו הפעם השנייה שלהם בארץ. לאחר מכן, השניים שנחשבים לכוכבים גדולים ברומניה, יושבים בחוץ וחותמים על הדיסקים. הריטואל הזה חוזר על עצמו במוצאי שבת, בהופעה של כוכבת העל 'מי־רהבלה'. "כולם התנפלו עליה וביקשו חתי־מות", סיפר אחד הנוכחים. "היא יותר מ־40 שנה על הבמה והיא מאוד מוכרת ברומניה. בכל מקום שהיא מופיעה האולם מלא. היא מספר אחת".

לילי אבן־חן (68), פנסיונרית של נמל אשדוד שעלתה לארץ לפני 47 שנים, היא מהחבר'ה של מירצ'ה. לפסטיבל היא הגיעה השנה בפעם השנייה. "אני נורא מצטערת שלא יכולתי להעביר את זה לילדים שלנו. אחד לקח אישה הורית והשני לקח עירא־קית. בשלב מסוים הפסקנו לדבר רומנית. יש לנו שני ערוצי טלוויזיה, אנחנו עוקבים אחרי הטלנובלות, וכשהם באים הם סוגרים לנו את הטלוויזיה, כי הם לא מחוברים לזה. הם צברים לכל דבר. לנו זה נשאר, הנוסט־לגיה.

"השפה היא שגורמת לכולם לבוא לפ־סטיבל", מבהירה אבן־חן. "המוסיקה לא חסרה לנו. פעם היינו מנותקים, אבל היום כשיש טלוויזיה בתוך הבית, אין דבר כזה. כל בית רומני הוא מחובר".

אנה אברהם (66) מחיפה נהנתה מהפס־טיבל שהיה באילת והחליטה לבוא שנית. לישראל היא עלתה בגיל 18. "התאלמנתי לפני ארבע שנים", היא מספרת, "גם בעלי היה ממוצא רומני. אומרים שכאן המולדת שלי, אבל אני נולדתי שם וסיימתי תיכון שם. הילדים שלי הם צברים. אנחנו קי־בוץ גלויות, ולא משנה מאיפה באנו. אב־רהם מודה שהפסטיבל לא בדיוק מזכיר לה את הבית. "אני באה ממשפחה מאוד דתית", היא מסבירה. "אפילו בזמן הקו־מוניסטים היינו דתיים. אבל זאת המוזי־קה שעליה גדלתי, זה מחזיר אותי לילדות ולתיכון".

את הערב סיכם בפשטות יוז'י שוורץ (67) מנהריה, שעלה ארצה בשנת 1987 ומ־כריז על עצמו רומני גאה. "השמחה היא זו שמייחדת את הרומנים, הם כל הזמן בשמ־חה. באתי לפסטיבל כדי לפגוש רומנים. אני גאה להיות רומני, ואוי ואבוי למי שלא גאה להיות רומני".

מנכ"ל חברת התיירות ב.ד גרייבר המא־רגנת את הפסטיבל, עופר ארלה, מספר בה־תפעלות: "משנה לשנה אנו מופתעים מחדש מההיענות הגדולה של יוצאי רומניה להש־תתף בפסטיבל. בשנה שעברה השתתפו כ־450 איש, והשנה זה הגיע כבר ל־800 איש בפסטיבל המיוחד הזה. הייתה פשוט חגיגה מיוחדת בטבריה, עם אמנים, טיולים, תר־בות, מסורת רומנית וקהל מיוחד שנהנה מכל רגע".

"הרומנים חיים את היומיום, עם כל הבעיות שקיימות בעולם, אבל באים עם כל הלב לתת משהו מתוכם. ככה הם התנהגו גם בזמן הנאצים. הכומר של הרחוב שלי בבוקרשט החביא את משפחתי אצלו בבית, במרתף. שלושה חודשים גרנו בבית שלו, ואת הבן שלו הכנים לגור בבית שלנו, כדי שלא יפרצו